

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. október 20.

**KÖNNYŰIPARI
ALAPISMERETEK**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsgafeladatok pontszámainak összege csak egész szám lehet. Ha az írásbeli vizsga(rész) pontszáma nem egész szám, akkor a matematikai kerekítés szabályai szerint kell eljárni (az öttizedre vagy az a felett végződő pontszámokat felfelé, az öttized alatti pedig lefelé kerekítjük).

Teszt jellegű kérdéssor

1. Soroljon fel öt ókori görög lepelruhát ! (5 pont)

Khiton, himation, exomisz, khlamüsz, peplosz

2. Állítsa sorrendbe a kollekció - készítés alábbi szakaszainak helyes sorrendjét!
Írja a részfeladatok elé a helyes sorrendnek megfelelő számokat! (4 pont)

SORSZÁM	RÉSZFELADAT
6.	Vázlattervek elkészítése
2.	Célcsoport meghatározása
4.	Költség tervezet készítése
8.	Modellszerkesztés
3.	Trend információk gyűjtése
1.	Piackutatás
5.	Alapanyagok kiválasztása
7.	Modellek kiválasztása

3. Melyik időszakhoz melyik fogalom kapcsolódik?
Írja be a fogalmakat! (5 pont)

1920-as évek	1960-as évek
2. halcsont nélküli fűző	1. trapéz vonal
7. egyenes vonalú, vízszintes osztású ruhák	3. YSL-Mondrian kollekció
8. ujjatlan, hátul kivágott, flitterekkel díszített estélyi ruhák	4. baby-doll
9. kimonó-, raglán-, dolmányujjak	5. mini szoknya
10. trenckó	6. halásznadrág

1. trapéz vonal
2. halcsont nélküli fűző
3. YSL-Mondrian kollekció
4. baby-doll
5. mini szoknya
6. halásznadrág
7. egyenes vonalú, vízszintes osztású ruhák
8. ujjatlan, hátul kivágott, flitterekkel díszített estélyi ruhák
9. kimonó-, raglán-, dolmányujjak
10. trenckó

4. A felsorolt fogalmak közül melyik nem illeszkedik a többihez? (1 pont)
Írja a helyes választ a kipontozott helyre!

- a. Worth divatház
- b. turnír
- c. bisszosz
- d. krinolin
- e. zsakett
- f. „apa-gyilkos gallér”
- g. nadrágszoknya
- h. angolos kosztüm
- i. cylinder

A helyes válasz: **c., bisszosz**

5. Mit jelent a **houppelande** kifejezés? (1 pont)
Írja a kipontozott helyre a helyes válasz betűjelét!

A - A bronzkor óta használatos ékszer ruhacsat, melltű vagy hajdész. Az ókori lepelruhákat gyakran fibulával fogták össze, ill. díszítették.

B - Női ruhákat díszítő csipke ill. fodor. A barokk francia viselet hívta életre.

C - Nehéz szövetből készült, gyakran prémmel bélelt, bő, elől nyitott, gyakran uszályos felsőkabát, hosszú, lelógó ujjakkal. A gótikus férfi viseletben jelent meg.

D - Az ókori görög kultúra egyik fontos ruhadarabja. Téglalap alakú gyapjúkendő, felül visszahajtották, a karok alatt a test köré tekerték, vállban fibulával fogták össze.

A helyes válasz: C

6. Soroljon fel négy reneszánsz ruhadarabot! (4 pont)

**Kúposan merevített alsószoknya, vertugade
Hordó alakú, térdig érő nadrág
Hasítékos, felcsatolható ruha ujjak
Finoman redőzött, fodros nyakú alsó ing**

7. Soroljon fel négy jellegzetes öltözék elemet az 1980-as évekből! (4 pont)

**Denevér, raglán ujjú pólók
Lezser party-look
Széles váll megoldásokkal készülő blézerek
Szűk mini szoknyák**

8. Melyik korszakban viselték a kalaszíriszt?
Írja a kipontozott helyre a helyes választ! (1 pont)

A helyes válasz: **Ókori Egyiptom**

9. Kösse össze az összetartozókat! (3 pont)

Tűnemez	Melegítő betétek
Fátyollap	Ragasztós közbélés
Kallózott nemez	Kalapok

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható!

10. Nevezzen meg a cserzés utáni műveletek közül négyet! (2 pont)
Víztelenítés, taszítás, szárítás, puhítás, faragás, hántolás, csiszolás

Mindegyik helyes válasz fél-fél pont!

11. Nevezze meg, hogy melyik szálanyaggal kapcsolatosak az alábbi szakkifejezések!
Magyarázza meg, mit jelentenek! (4 pont)

Szakkifejezés	Szálás anyag	Magyarázat
Tilolás	Len	Az összetört fás részek kiporolása.
Mercerezés	Pamut	A szálak fényének növelése lúgos kezeléssel.

12. Mely szálanyagokkal kapcsolatosak az alábbi szakkifejezések?
Írja a kipontozott helyre a kiválasztott szálanyag betűjelét! (6 pont)

- A - pamut
B - gyapjú
C - hernyóselyem
D - len

Lefőzés	A
Törés	D
Nemezeldés	B
Fibroin	C
Mercerezés	A
Keratin	B

Minden helyes válasz 1-1 pontot ér, összesen 6 pont adható! Rész megoldás esetén, csak a helyes válaszokra adható megfelelő pontszám!

13. Csoportosítsa az alábbi anyagokat! (4 pont)
Írja az anyagokat a táblázat megfelelő oszlopába!

Szövetszerkezetű anyagok	Tömör szerkezetű anyagok
<ul style="list-style-type: none"> • állati bőrök • fából készült anyagok • textilszövetek • kötött anyagok • rostműbőrök • filcek 	<ul style="list-style-type: none"> • műanyagok • tömör gumi

14. Válogassa ki a vászonkötésű szövetek jellemzőit! (6 pont)
Jelölje a választ aláhúzással!

- Legérzékenyebbek a varratsérülésre.
- Vannak lebegő fonalak.
- Szoros szövetszerkezetűek.
- Átlós irányú mintázottságot mutat.
- Könnyen formázhatók.
- Fonalsúszásra kevésbé hajlamosak.
- Fényes felületűek.
- Felülete sakktáblaszerűen mintázott.
- Felületéről a fény szétszóródik.
- Nehezen alakíthatók.
- Felülete bordázott.
- Fonalsúszásra hajlamosak.

Feladatok

15. Ismertesse a női rokokó öltözet fő jellemzőit! (10 pont)

A női öltözetben új felsőruha jelent meg: a *polonéz*.

XVI. Lajos uralkodása idején **Maria Antoinette lett a divat irányítója**. A szoknya sziluettjét fűzfavesszőből, később fémből készített **ovális abroncs**, a *panier (tyúkos kosár)* szélesítette. A **ruhákat fodrok, masnik, virágok (girlandok)** díszítették.

A fűző darázsderekat biztosított a hölgyek számára. A rokokó jellegzetessége a **hatalmas méretű, szoborként díszelő paróka és a púderezett arc**.

16. Ismertesse a gótika női viseletét! (10 pont)
A gótika a feudális társadalom és a keresztény művészet virágkora. Hatalmas katedrálisok, égbé nyúló tornyok, csúcsívek, kőcsipkék, rózsablakok, támívek jellemzik.
Az öltözködésben is megjelentek a jellegzetes gótikus formák:
női felsőruha V-kivágása, hosszú uszály, bő, tölcsér vagy csuklyás ujjak, hennin, valamint a férfi öltözetben a csőrös cipő.
A kor ideálja a nyúlánk, karcsú, tartásában jellegzetes **S-vonalat** mutató nő.
A ruhák alapanyaga: **posztó, selyem, bársony.**
A **gombokkal záródó, erősen dekoltált felsőruhák bő redőzésű, uszályos szoknyarésszel készültek A ruha ujjak gombokkal zárva a karra simultak, vagy csuklónál tölcséresedtek.**
17. Ismertesse a székely viselet jellegzetességeit a női öltözetekben! (5 pont)
A székely női viselet legjellegzetesebb darabja a **fodros ing, a lajbi és a rokolya.** A bokáig érő rokolya alapanyaga **gyapjú.** Mintázata fekete, zöld, piros, kék színű. A hosszú **ujjú fehér ing kézelőit, nyakát fodor díszíti.**
A szoknya elé **hászítottes kötényt** kötnek. Magas sarkú, hegyes orrú csizmát viselnek.
18. Mivel magyarázható a gyapjú jó nedvszívó - és jó hőszigetelő képessége? (4 pont)
A nedvszívó képessége **jó,** mert mikroszkópi képe **üreges,** alapanyaga **fehérje,** szabványos **légnedvesség** tartalma 17%. Magas nedvességtartalom esetén is száraz tapintású. A nedvességfelvételkor hő keletkezik, így segíti a **test** hőszabályozását. A gyapjú anyagok jó **hőszigetelők, meleg tapintásúak,** ezért téli viseletnek nagyon kellemesek.
A gyapjú mikroszkópi képe **hengeres** alakú, **pikkelyes** felületű, keresztmetszete **üreges,** a szálak hullámosak. A gyapjú termékekben **sok a légzárvány,** mivel a levegő jó hőszigetelő, ez még fokozza a hőszigetelő képességet.
19. Ismertesse a len feltárásának célját, műveleteit és minőségét! (8 pont)
A textilipari szempontból hasznos rostokat a használatatlan kórótól feltárási műveletekkel választják el. A feltárási műveletek az alábbiak lehetnek: mechanikai, mikrobiológiai és vegyi. A **mechanikai feltárás** a legegyszerűbb és legolcsóbb eljárás, ebből durva, merev és szennyezett rostok adódnak. Ilyen módon csak az értéktelenebb, rövid kórót tárják fel. A feltárás **biológiai** eljárással, ún. **mikroorganizmusok** segítségével, áztatással történik. Nedvesség hatására apró élőlények - mikroorganizmusok a fás részeket és a ragasztót, a pektint vízben oldható anyaggá bontják. Természetes áztatás vagy harmatáztatás során az éjszaka lecsapódó harmat biztosítja a baktériumok számára a megfelelő nedvességet. Ez a fázis mindenképpen több napot vesz igénybe, természetes úton, rossz idő esetén, akár heteket is. Áztatás után a kórókat természetes vagy mesterséges úton szárítják, a természetes szárítást a szabadban végzik. A feltárások után visszamaradt hasznos szálanyag, a rost és a kóc, az összetört fás részekből álló melléktermék a pozdorja. A **vegyi feltárás** az áztatás menetének a gyorsítására szolgál, 3-4 óráig tart mindössze. Az alkalmazott vegyszerek a rostkötegeket összetartó anyagokat is kiáztatják, ezáltal hajlékonyságuk csökken, merev, törékeny rost lesz a végeredmény. A megadottól eltérően megfogalmazott helyes válasz is értékelhető!

20. Írja le, hogy mi a szerepe a szövet készítésénél szádnnyílásnak, és hogyan jön létre!

(6 pont)

A vetülékfonal bevetése céljából a láncfonalak egy részét síkjukból fel kell emelni, másik részét le kell süllyeszteni. A **láncfonalak szövéskor való szétválasztását** szádképzésnek nevezzük. A szádat úgy képezik, hogy **a nyüstmozgató szerkezet a láncfonalat emeli, illetve süllyeszti** az előre meghatározott kötésminta alapján. **A láncfonalak a nyüstszemekbe vannak befűzve, amik a nyüstkeretekben vannak rögzítve**, így a keretek mozgatásával emelhetők, illetve süllyeszthetők. A láncfonalak váltakozó mozgását szádképző szerkezetekkel valósítják meg.

21. Ismertesse az egyszínoldalal kötött kelmék jellemzőit!

(7 pont)

A vetülékrendszerű alapkötések közül az egyszínoldalal kötés **a legegyszerűbb kötésfajta**.

A kelme egy túsoron, **egy túágyon készül**. Előállítható síkkötő- és körkötőgépeken, valamint síkhurkológépeken is.

A kelme csak szemekből épül fel, melyek a kelme **egyik oldalán színoldali, másik oldalán pedig fonákoldali kapcsolódásúak**. A **színoldalon** a szemek jellegzetes V alakban elhelyezkedő **szemszárai láthatók**, míg a **fonákoldalon** a szem félköríves részei, a **szemfejek és a szemlábak**. Ezek alapján a kelme kötésmódja könnyen felismerhető. Az egyszínoldalal kötés széléi **sodródásra hajlamosak**. Ez a jelenség annak a következménye, hogy a szemekké hajlított, eredetileg egyenes fonal szeretne kiegyenesedni. A fonalakban emiatt ébredő erő elegendő nagyságú ahhoz, hogy a kelme széléit megemelje és besodorja. A kelme feldolgozásának megkönnyítésére a kelmét gőzölik. Az egyszínoldalal kötés **szemfutási hajlama nagy**. A szemfutás a tűről való szemleesés vagy fonalszakadás következménye. **A kelme nyúlása mindkét irányban nagy**, de a szemsorirányban nagyobb, mint szemoszlopírányban. A rugalmasság a nyúlással ellentétesen alakul.

(A kiemelt tulajdonságok említése 1-1 pontot ér, összesen 7 pont adható! A megadottól eltérő helyes válasz is elfogadható!)